

**EDA GUNAYDIN**

**SĂ ÎNVĂȚĂM PACEA  
DE LA MIȘCĂRILE  
KURDE DE ELIBERARE  
A FEMEILOR PENTRU  
A NE IMAGINA  
DIZOLVAREA  
SISTEMULUI  
STATELOR  
-NAȚIUNE**

# Deja apărute:

Pagini Libere este un colectiv editorial anarhist.

Suntem un colectiv descentralizat, autonom și organizat non-ierarhic. Scopul nostru este acela de a oferi publicații (cărți, broșuri, fanzine etc.) în limba română și, uneori, în alte limbi, în ideea de a populariza și inspira viziuni și practici alternative la sistemul actual, capitalist și autoritar.

Tradiția libertară a fost întotdeauna una în care pamfletele, tipăriturile clandestine și materialele tipărite rapid și pe ascuns au circulat liber, neîngrădit. Continuând această tradiție, materialele publicate de către Editura Pagini Libere pot fi folosite, adaptate sau modificate de către oricine dorește acest lucru, însă nu cu un scop comercial. Cerem, pe cât posibil, persoanelor care folosesc materialele publicate de noi sau părți din acestea să specifice, într-o formă neintruzivă, sursa de unde au preluat materialele respective.



Colectivul Pagini Libere este conștient de impactul ecologic al cărților în format fizic, așa că îți reamintim:

## Împarte

Cu cei dragi, din familie sau comunitate, cărțile tale.

## Donează

Cărțile de care crezi că nu mai ai nevoie.

## Nu arunca

O carte, oricât de deteriorată, nu se aruncă niciodată.

## Repară

Fă-ți timp pentru a repara o carte și dă-i șansa ca ea să lumineze mintea altor oameni.

## Nu cumpăra ce nu ai nevoie

Nu cumpăra cărți doar de decor.

Cumpără numai ceea ce te interesează cu adevărat.



[pagini-libere.ro](http://pagini-libere.ro) | [editurapaginiliber@protonmail.com](mailto:editurapaginiliber@protonmail.com)  
[instagram.com/paginiliber](https://www.instagram.com/paginiliber) | [facebook.com/editurapaginiliber](https://www.facebook.com/editurapaginiliber)

56. *Audre Lorde* – A düh használatáról: a rasszizmusra válaszoló nők
57. *Audre Lorde* – Életkor, rassz, osztály és nem: Nők újradefiniálják a különbséget
58. *bell hooks* – Feminista politika
59. *bell hooks* – Megérteni a patriarchátust
60. *Carmen Gheorghe* – Fejünkbe húzzuk a szoknyáinkat a roma feminizmusért
61. *Carolina Vozian* – Könyv, kégli, kéreg, kuckó, kvartély
62. *CrtimethInc.* – Az én mint Másik. Reflexiók az öngondoskodásról
63. *David Graeber* – Közös remény
64. *David Graeber* – Te anarchista vagy? A válasz meglephet!
65. *Georgiana Aldessa Lincan* – A fehér privilégium felhasználása a társadalmi igazságosságért folytatott harcban
66. *Giorgio Agamben* – Az ellenőrző államtól a destituáló hatalom praxisáig
67. Határonkon átvélő feminista manifesztum
68. *Két Dűsznómia* – A személyes egyben politikai – javaslatok baloldali aktivista körökben alkalmazható jó gyakorlatokra
69. *Kimberlé Crenshaw* – Az interszekcionalitás sürgőssége
70. *Vincze Enikő* – Küzdelmek a társadalmi reprodukció terén világhírű idején: Lakhatási igazságosság Romániában
71. *Murray Bookchin* – Libertárius municipalizmus
72. *Oana Dorobanțiu* – Szövetségesség és performativitás: mit jelent szövetségességnek lenni?
73. *The Ongoing Collective* – Anarchafeminista Manifesztum 1.0

## III. În engleză

74. *Adina Marincea* – This is NOT a love story! LoveKills, punk and the first 20 years of anarcho-feminism in Romania
75. *Cosmin Koszor-Codrea* – Science popularization and Romanian anarchism in the nineteenth century
76. *Cristian-Dan Grecu* – Csipike, the Communist Pipsqueak
77. *M.E.K.A.N.* – Ecstasy in the time of cholera
78. *Vlad Brătuleanu* – A Brief History of Anarchism in Romania

79. *Essential Strike Manifesto for the 8th of March / A nélkülözhetetlen sztrájk március 8-i manifesztuma / Manifestul grevei esențiale de 8 martie*

## IV. Alte limbi

80. *A. Răvășel* – Petite histoire du mouvement libertaire roumain du XIX-ème siècle à présent
81. *M.E.K.A.N.* – Ekstase in Zeiten der Cholera
82. *Veda Popovici* – La Police assassine ! Pratiques et principes pour une solidarité féministe contre la répression.

## CĂRȚI:

### I. În română

1. *Nicolas Trifon*: un parcurs libertar internaționalist – interviuri
2. *Luliu Neagu-Negulescu* – Arimania
3. *Mihail Bakunin* – Dumnezeu și Statul
4. *Precum furtunile* – colecție de poezii queer
5. *Henry David Thoreau* – Walden sau viața-n pădure (o ediție ilustrată)

# Deja apărute:

## BROȘURI

### I. În română

1. A. Răvășel – Mircea Rosetti
2. Adina Marincea – Asta (nu) e o poveste de dragoste! LoveKills, punk și primii 20 de ani de anarha-feminism în România
3. Adrian Tătăran – Panait Mușoiu (ed. I)
4. Anarhie relațională, nu libertarianism! Mic ghid de re-imaginat relațiile noastre de zi cu zi
5. Anarhismul și vechea mișcare socialistă
6. Andie Nordgren – Anarhia relațională (introducere de hopancaruse!)
7. Anuarul Anarhivei 2020
8. Anuarul Anarhivei 2021
9. André Gorz – Ideologia socială a automobilului
10. bell hooks – Să înțelegem patriarhatul
11. C. Ganait – Anarhismul în Bucovina de Nord. O scurtă istorie (1925-1935)
12. C. Ganait – Nestor Mahno în România (1921-22)
13. C.A.M. Anti-Exploatare – Scurt ghid de bune practici. Cum să ne facem viața mai ușoară și să reducem exploatarea când muncim împreună
14. CCR / EZLN – O declarație pentru viață și alte texte (2020-2021)
15. Chiara Bottici – Anarhafeminism: către o antologie a transindividualului
16. Colin Ward – Anarhismul ca teorie a organizării
17. CrimethInc – Ucraina. Perspective anarhiste locale. Împotriva invaziei ruse
18. CrimethInc – Vot vs. Acțiune Directă
19. Cristian-Dan Greco – Csipike, piticul comunist
20. Cum să organizezi un grup de Cruce Neagră Anarhistă. Un ghid practic
21. David Graeber – Ești un anarhist? Răspunsul te-ar putea surprinde!
22. David Graeber – Noii anarhiști
23. David Graeber – Speranța în comun
24. Dennis Fox – Anarhism și psihologie
25. Necunoscut – Slogane din mai 68
26. Emma Goldman – Căsătorie și iubire
27. Emma Goldman – Gelozia: cauze și posibile remedii
28. Emma Goldman – Nu există Comunism în URSS
29. Errico Malatesta – Anarhia

30. Giorgio Agamben – De la un stat al controlului către un praxis al puterii destituente
31. Institutul pentru Studii Anarhiste – Genul
32. Ionuț-Valentin Cucu – Kurzii, între naționalism identitar și federalism libertar
33. Lucy Parsons – Principiile anarhiei
34. Martin Veith – Neobosit! Iuliu Neagu-Negulescu
35. Martin Veith – Război răsboiului
36. Mary Nardini Gang – Către cea mai queer dintre insurecții
37. Mechel Stanger – Amintirile unui anarhist din România
38. M.E.K.A.N. – Demoni Dansatori: cugetări provizorii asupra mișcării free party siciliene
39. Mihail Bakunin – Catehism revoluționar
40. Murray Bookchin – Municipalism libertar
41. Murray Bookchin – Revolta marinarilor din Kronstadt
42. Nick Heath – O scurtă istorie a mișcării anarhiste bulgare
43. Nimeni nu e ilegal – Împreună împotriva granițelor, statelor și războaielor!
44. Panait Mușoiu: o scurtă biografie și câteva anexe literare (ed. II)
45. Philip Richlin – 10 reguli pentru o societate non-violentă
46. Piotr Kropotkin – Ordinea
47. Robert Graham – Ideea generală a Revoluției la Proudhon
48. Sub același acoperiș: Antologia revendicărilor și analizelor pentru dreptate locativă — o perspectivă intersecțională în contextul pandemiei COVID-19
49. Suprerealism și anarhism
50. Ucraina, vești de pe frontul libertar
51. Veda Popovici – Poliția Ucide! Practici și principii pentru o solidaritate feministă anti-represiune
52. Vlad Brătuleanu – Anarhismul în România

### II. În maghiară

53. A Combahee River Collective Nyilatkozata
54. Adina Marincea – Ez (nem) egy szerelmi történet! LoveKills, punk és az anarhafeminizmus első húsz éve Romániában
55. Angela Davis – Reformáljuk meg vagy számoljuk fel a börtönöket?

Acest articol<sup>1</sup> discută mișcările de eliberare a femeilor kurde din Rojava, o regiune administrativă autonomă din nord-estul Siriei (NES). Aceste femei argumentează că pentru a pune capăt războiului este nevoie de o disoluție a sistemului statului-națiune. Mișcările kurde de eliberare a femeilor oferă o soluție pentru a pune capăt războiului care se bazează pe trei elemente-cheie.

În primul rând, soluția e fundamentată de *jineologie*, o teorie centrată pe femeie care critică explicit feminismul occidental și sistemul bazat pe conceptul statului-națiune. În al doilea rând, soluția se bazează pe modelul de auto-guvernare al confederalismului democratic, care este un model de guvernare non-statală, de tip municipalist<sup>2</sup>.

În al treilea rând, soluția se inspiră din două înțelesuri conexe ale autosuficienței, care contribuie la articularea unui concept clar și o viziune puternică asupra autonomiei femeilor.

Această soluție radicală la conflictul nesfârșit din Orientul Mijlociu necesită localizarea legitimității utilizării violenței în mâinile oamenilor, inclusiv ale femeilor, mai degrabă decât în mâinile statului.

---

1. Articolul reprezintă o traducere a capitolului „Learn from Kurdish Women’s Liberation Movements to Imagine the Dissolution of the Nation-state System” care a apărut în volumul *Feminist Solutions for Ending War* (editat de Megan MacKenzie și Nicole Wegner, Pluto Press, 2021, pp.73-88). Traducerea a fost făcută de către platzforma.md, de unde am și preluat textul. Toate notele de subsol aparțin Pagini Libere.

2. Pentru mai multe informații despre municipalismul libertar, sursa de inspirație a confederalismului democratic, vezi: Murray Bookchin, *Municipalismul libertar*, Pagini Libere, 2018.

Argumentul e că, dacă comunitățile sunt instruite și organizate pentru a se apăra singure și pentru a se angaja în acțiuni colective de autoapărare pacea devine mai ușor de atins, deoarece principalul autor al violenței este actualul sistem de state.

Acest articol adoptă, în discuția soluțiilor pentru pace ale femeilor kurde, o abordare feminină postcolonială. Conform acestei abordări trebuie să acordăm atenție modurilor de cunoaștere care sunt subjugate de ierarhia noastră politică curentă (Milliken 1999), care tinde să vadă femeile din Orientul Mijlociu ca fiind victime pasive, și tăcute care au nevoie să fie salvate (Spivak 1988). Articolul discută activismul femeilor kurde din NES și folosește traduceri originale ale scrierilor acestor militante.

Auto-reprezentarea femeilor kurde, adică ceea ce spun ele însele despre valorile, obiectivele, credințele și convingerile lor – arată că aceste femei sunt actori politici autonomi, posedă propriile teorii politice și și-au format propriile mișcări pentru drepturile femeilor (Bell 2014; Yegenoglu 1998). Cu alte cuvinte, este important să fim atenți nu doar la ceea ce aceste femei „fac” în procesul de construire a păcii, ci și la modul în care acestea teoretizează despre aceasta.

Prin urmare, acest articol explorează atât implicațiile practice, cât și cele teoretice ale soluției jineologice de a pune capăt războiului prin intermediul dizolvării sistemului statului-națiune.

În prima parte a acestui articol ofer o descriere a regiunii Rojava și un scurt istoric al grupurilor care operează în regiune. În continuare, descriu jineologia, o abordare teoretică utilizată de femeile kurde pentru a aborda conflictul de lungă durată din regiunea Rojava.

„Soluțiile” la război oferite de jineologie și adoptate de femeile kurde sunt: respingerea sistemului statului-națiune, autoguvernarea în cadrul unui sistem de confederalism democratic, precum și promovarea autosuficienței prin dezvoltarea conștiinței ecologice și prin acțiuni de înarmare colectivă.

Femeile kurde nu văd aceste soluții la război ca fiind explicit feministe. Pornind de la principiile jineologice ele abordează soluțiile la război mai degrabă

**Eda Gunaydin** a obținut un doctorat de la Universitatea din Sydney în 2022. Cercetările ei se concentrează pe politica din Orientul Mijlociu, ordinea non-statală și rasa și genul în relațiile internaționale. Cercetările ei au apărut în reviste precum *International Studies Quarterly*, *The International Feminist Journal of Politics* și *Patterns of Prejudice*. Cercetările sale au câștigat premii, inclusiv premiul ISA Feminist Theory and Gender Studies Best Graduate Paper Award și Women’s Caucus Graduate Student Best Paper Award.

Este autoarea cărții *Root & Branch: Essays on Inheritance* (NewSouth), care a câștigat Premiul literar Victoria în domeniul non-ficțiunii.

- RT (2015) Her war: Women vs. ISIS. Documentary. 15 June. [www.youtube.com/watch?v=2EnWzbQ-qok](http://www.youtube.com/watch?v=2EnWzbQ-qok)
- Schmidinger, T. (2018) Rojava: Revolution, War, and the Future of Syria's Kurds, trans. M. Schiffmann. London: Pluto Press.
- Spivak, G.C. (1988) Can the subaltern speak? In: C. Nelson (ed.) *Marxism and the Interpretation of Culture*. Chicago: University of Illinois Press, pp. 271–313.
- Sputnik (2016) Meet the head of Syrian Kurds' women fighters, who kill and humiliate Daesh. Sputnik News, 2 April. <https://sputniknews.com/middleeast/20160204/1034243327/kurdish-ypj-leader-interview.html>
- Taylor, V. (2014) H&M denies jumpsuit was inspired by Kurdish fighter uniforms. NY Daily News, 7 October. [www.nydailynews.com/life-style/fashion/h-m-denies-jumpsuit-inspired-kurdish-fighter-uniforms-article-1.1966181](http://www.nydailynews.com/life-style/fashion/h-m-denies-jumpsuit-inspired-kurdish-fighter-uniforms-article-1.1966181)
- Terrorism Research and Analysis Consortium (2016) Terrorist groups – YPJ (Women's Protection Unit). [www.trackingterrorism.org/group/ypj-womens-protection-unit](http://www.trackingterrorism.org/group/ypj-womens-protection-unit)
- Ustundağ, N. (2016) Self-defense as a revolutionary practice in Rojava, or How to unmake the state. *South Atlantic Quarterly* 115: 197–210.
- VICE Media (2013) Rojava: Syria's Unknown War. Documentary, 36 mins. [www.youtube.com/watch?v=p2zx1FQxkQ4](http://www.youtube.com/watch?v=p2zx1FQxkQ4)
- Yegenoglu, M. (1998) *Colonial Fantasies: Towards a Feminist Reading of Orientalism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yesiltas, O. (2014) Iraq, Arab nationalism, and obstacles to democratic transition. In: D. Romano and M. Gurses (eds) *Conflict, Democratisation, and the Kurds in the Middle East: Turkey, Iran, Iraq, and Syria*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 41–58.
- Yildiz, K. (2005) *The Kurds in Syria: The Forgotten People*. London: Pluto Press.

în contrast cu feminismul occidental, deoarece ele asociază feminismul occidental cu capitalismul și etatismul.

Cu toate acestea, principiile jineologice susținute de femeile kurde sunt ancorate în contestarea patriarhatului și consideră că patriarhatul se intersectează cu aceste forme de hegemonie.

Voi arăta pentru început cum accesul femeilor kurde la educație și producția de cunoaștere reprezintă mecanisme de împuternicire ce pot fi folosite pentru contestarea patriarhatului.

În continuare, voi explica principiile de bază ale confederalismului democratic, un model de autoguvernare nestatală implementat în Rojava, care a fost conceput ca un mijloc de a aduce pacea în regiunea mesopotamică. Un element cheie al confederalismului democratic se referă la implicarea femeilor în guvernare și participarea în viața politică – un alt element al jineologiei care sfidează patriarhatul și etatismul. La final analizez modul în care principiile de autosuficiență devin esențiale pentru a pune capăt războiului, deoarece aceste principii permit femeilor să se descurce și să se apere singure, în loc să se bazeze pe stat. În concluzie, acest articol oferă o soluție feministă pentru a pune capăt războiului, care depășește imaginile feministe centrate pe stat și este inspirată de cunoștințele femeilor kurde.

### „Chestiunea kurdă”

Kurzii sunt un grup etnic numeros<sup>3</sup>, fără stat, care numără până la 25 de milioane de persoane și care trăiesc în nordul Siriei, sud-estul Turciei, nordul Irakului și vestul Iranului. În cadrul acestor state-națiune, kurzii reprezintă o minoritate etnică care a dorit uneori să formeze un stat-națiune propriu. Prin urmare, „chestiunea kurdă” a fost mult timp o problemă controversată. În 1978, inspirat de mișcările globale de decolonizare, a fost format Partidul

3. Pentru mai multe informații despre istoria mai îndepărtată, limba, tradițiile precum și despre „chestiunea kurdă” sau istoria politică recentă, vezi: Ionuț Cucu, *Kurzii: între naționalism identitar și federalism libertar*, Pagini Libere, 2020.

Muncitorilor din Kurdistan (PKK), inițial un partid politic marxist-leninist, care lupta pentru un stat independent al kurzilor din Turcia (Öcalan 2015, 1). Încercările de a soluționa chestiunea kurdă ale statelor din regiune au implicat, din punct de vedere istoric, politici precum asimilarea, interzicerea limbii și culturii kurde, încarcerarea în masă sau chiar genocidul. De exemplu, în Siria, înainte de izbucnirea războiului civil din 2011, activitatea politică a kurzilor a fost interzisă (Yildiz 2005,106); kurzii sirieni au fost privați în mod sistematic de drepturile cetățenești (Human Rights Watch 1991, 88); membrii partidului politic Uniunea Democratică (PYD), care menține forțe paramilitare (discutate mai departe în acest articol), au fost adesea reținuți în masă și ținuți ca prizonieri politici (Human Rights Watch 2009). În Kurdistanul irakian în anii 1980, guvernul Ba'athist a folosit arme chimice și neurologice împotriva populațiilor kurde pentru a strămuta peste 1 milion de persoane și a ucide peste 100.000 de persoane (Yesiltas 2014, 51).

Uniunea Comunităților din Kurdistan (KCK) este o organizație-umbrelă din care fac parte PYD și PKK. În 2005, KCK a renunțat la separatism și a căutat să pună bazele un confederalism democratic, abandonând proiectul de edificare a unui stat național separat pentru kurzi (Öcalan 2005). După 2012 peisajul politicii kurde s-a modificat după ce PYD a preluat controlul asupra unei mari porțiuni din nordul Siriei. Acest lucru a fost posibil datorită practicii PYD de a menține constant o forță paramilitară, fapt care a permis grupului să răspundă nevoilor de securitate ale regiunii după ce forțele lui Assad s-au retras din zonă. În 2013, PYD, în coaliție cu alte partide politice, a declarat autonomie și a început să se autoguverneze. Rojava, sau Administrația Autonomă a Nordului și Estului Siriei, este numele dat regiunii din nordul Siriei administrate după modelul confederalismului democratic. Înainte de invazia turcă în regiune (2016-prezent), Rojava cuprindea aproximativ o cincime din suprafața Siriei. Forța paramilitară a PYD e compusă din două forțe principale – Unitățile de Protecție a Poporului (YPG) și omologul său feminin, Unitățile de Protecție a Femeilor (YPJ). YPG s-a dezvoltat rapid dintr-un nucleu de unități mobile

- Gupta, R. (2016) Military fatigues and floral scarves. *New Internationalist*, <http://newint.org/features/2016/05/01/rojavawomen-syria/>
- Human Rights Watch (1991) Human Rights Watch World Report 1990 – Syria and Syrian-occupied Lebanon. [www.refworld.org/docid/467fca3ec.html](http://www.refworld.org/docid/467fca3ec.html)
- Human Rights Watch (2009) Group denial: Repression of Kurdish political and cultural rights in Syria. [www.hrw.org/report/2009/11/26/group-denial/repression-kurdish-political-and-cultural-rights-syria](http://www.hrw.org/report/2009/11/26/group-denial/repression-kurdish-political-and-cultural-rights-syria)
- JA (Jineology Academy) (2015) Jineolojiye giriş [Introduction to Jineology]. Neuss: Mesopotamia Press.
- Kendal, C. and Oak, G. (2016) Interview with YPG Commander Cihan Kendal – by a British YPG International fighter. *Revolutionary Women*, 1 August. <https://internationalrevolutionarywomen.wordpress.com/2016/08/01/interview-with-ypg-commander-cihan-kendal/>
- Knapp, M., Flach, A. and Ayboğa, E. (2016) *Revolution in Rojava: Democratic Autonomy and Women's Liberation in Syrian Kurdistan*. London: Pluto Press.
- Letsch, C. (2015) Kurdish women pray for peace as fears of civil war in Turkey mount. *The Guardian*, 16 August. [www.theguardian.com/world/2015/aug/16/women-join-kurdish-rebel-ranks](http://www.theguardian.com/world/2015/aug/16/women-join-kurdish-rebel-ranks)
- Milliken, J. (1999) The study of discourse in International Relations: A critique of research and methods. *European Journal of International Relations* 5(2): 225–254.
- Ocalan, A. (2005) KCK S.zleşmesi [Contract of the KCK]. [https://tr.wikisource.org/wiki/KCK\\_%C3%B6zle%C5%9Fmesi](https://tr.wikisource.org/wiki/KCK_%C3%B6zle%C5%9Fmesi)
- Ocalan, A. (2015) *Democratic Confederalism*. London: Transmedia Publishing.
- Omrani, Z. (2015) Introduction to the political and social structures of democratic autonomy in Rojava. *Kurdish Question*, 4 October. <https://mesopotamia.coop/introduction-to-the-political-and-socialstructures-of-democratic-autonomy-in-rojava/>
- Quinn, J. (2015) Rojava dispatch six: Innovations, the formation of the H.za Parastina Cewher. (HPC). *Modern Slavery: A journal for the abolition of all forms of enslavement*, 31 October. <http://modernslavery.calpress.org/?p=949>
- Rojava Report (2014) First new university to open in Rojava. *The Rojava Report*, 31 August. <https://rojavareport.wordpress.com/2014/08/31/first-new-university-to-open-in-rojava/>
- Rojava Social Contract (2014) Charter of the Social Contract. <https://peaceinkurdistancampaign.com/charter-of-the-social-contract/>

## **REFERINȚE:**

- Alesali, L., Zdanowicz, C. (2019) These Syrian women built a female only village to escape from ISIS and war. CNN, 4 May.  
[www.cnn.com/2019/05/04/middleeast/jinwar-syria-female-only-village-trnd/index.html](http://www.cnn.com/2019/05/04/middleeast/jinwar-syria-female-only-village-trnd/index.html)
- Arango, T. (2012) Syrian opposition gets key sources of support: EU urges new coalition to develop a 'credible alternative' to Assad. International Herald Tribune, 21 November.
- Azeez, H. (2016) The Rojava revolution: A beacon of hope.
- B., A. (2016) Eroding the state in Rojava. Theory & Event 19. <https://muse.jhu.edu/article/610227>
- Bell, A. (2014) Relating Indigenous and Settler Identities: Beyond Domination. London: Palgrave Macmillan.
- Bengio, O. (2014) The Kurdish women's revolution. Jerusalem Post, 10 March.  
[www.jpost.com/Opinion/Op-Ed-Contributors/The-Kurdish-womens-revolution-344927](http://www.jpost.com/Opinion/Op-Ed-Contributors/The-Kurdish-womens-revolution-344927)
- Cousins, S. (2014) Thousands of Syrian women are signing up to fight ISIS. New Republic, 9 October.  
<https://newrepublic.com/article/119741/ypps-womens-wing-ypj-battles-islamic-state-syrias-kurdish-land>
- Dirik, D. (2014) Stateless state. Talk delivered as part of the New World  
<https://vimeo.com/107639261>
- Dirik, D. (2015a) Why Koban. did not fall. Kurdish Question. [www.kurdishquestion.com/oldsite/index.php/kurdistan/west-kurdistan/why-kobani-did-not-fall/570-why-kobani-did-not-fall.html](http://www.kurdishquestion.com/oldsite/index.php/kurdistan/west-kurdistan/why-kobani-did-not-fall/570-why-kobani-did-not-fall.html)
- Dirik, D. (2015b) Feminism and the Kurdish liberation movement.
- Dirik, D. (2016) Building democracy without the state. ROAR Magazine, <https://roar-mag.org/magazine/buildingdemocracy-without-a-state/>
- Diyar, Z. (2014) Vakti geldi [It's time]. Yeni Ozgur Politika, 13 November.  
[www.yeniozgurpolitika.org/index.php?rupel=nuce&id=36153](http://www.yeniozgurpolitika.org/index.php?rupel=nuce&id=36153)
- Griffin, E. (2014) These remarkable women are fighting ISIS. It's time you know who they are. Marie Claire, 1 October.  
[www.marieclaire.com/world-reports/inspirational-women/these-are-the-women-battling-isis](http://www.marieclaire.com/world-reports/inspirational-women/these-are-the-women-battling-isis)
- Guneser, H. (2015) The Rojava revolution.  
[www.youtube.com/watch?v=yf36jHu8wOA](http://www.youtube.com/watch?v=yf36jHu8wOA)

de elită antrenate de PKK, la care s-au adăugat voluntari civili (Arango 2012; Knapp et al. 2016,137-8; VICE Media 2013). Luate împreună, YPJ/YPG reprezintă aripa armată a PYD, care, cu începere din 2016, formează majoritatea Forțelor Democratice Siriene (FDS). Grupul a fost considerat responsabil pentru înfrângerea Statului Islamic (ISIS) în Siria și este cel mai important aliat al Occidentului în conflictul cu ISIS.

Mișcarea kurdă de eliberare a femeilor se bazează în mare măsură pe teoria lui Abdullah Öcalan, fondatorul PKK. Öcalan a inventat termenul „jineologie” și a inventat confederalismul democratic, sistemul de guvernare implementat în Rojava. Alte influențe ale lui Öcalan (sau „apoiste”) în Rojava includ faptul că luptătorii și politicienii poartă însemnele lui Öcalan pe uniformele lor; utilizarea de sloganuri și cântece apoiste; și depunerea unui jurământ privind principiile apoiste (ecologie, autoapărare, autonomie democratică) atunci când se alătură YPG și YPJ (Dirik 2015a;RT 2015). În plus, sistemul de învățământ general din Rojava se bazează pe aceste principii apoiste. În lipsa universităților din nordul Siriei, Rojava a creat un sistem de academii pentru femei și *asayish*. În cadrul academiilor studenții primesc instruire militară și despre mișcarea politică, dar și educație revoluționară despre „libertatea femeilor și a poporului”, care implică studierea operei lui Öcalan (Kendal și Oak 2016; Üstündağ 2016, 204). Pentru a afla mai multe despre soluția lor post-statală la război ne putem uita atât la lucrările scrise ale mișcărilor din Rojava, cât și la activitățile lor politice directe.

### **„Jineologie” în loc de feminism**

Această secțiune detaliază originile și miza jineologiei și modul în care aceasta reprezintă o parte esențială a unei soluții feministe kurde pentru a pune capăt războiului. Deoarece nu este posibil să ofer o descriere exhaustivă a jineologiei în spațiul restrâns al unui articol, această secțiune se va concentra în mod special pe modul în care femeile kurde articulează criticile lor la adresa feminismului occidental și propria lor viziune de eliberare. Secțiunea începe cu o discuție

despre modul în care jineologia evidențiază legăturile dintre toate formele de hegemonie, inclusiv patriarhatul, cu sistemul de state și devalorizarea cunoștințelor femeilor. Ulterior voi trece la criticile explicite ale feminismului occidental oferite de jineologie.

Jineologia este o filozofie formată din cuvântul kurd pentru femeie, *jîn*, și sufixul *-ologie*, ca „știință a”. Jineologia pledează nu doar pentru o respingere a patriarhatului ci și a multiplelor forme de hegemonie care se intersectează în cadrul acestuia. Jineologia identifică alte forme de putere hegemonică, inclusiv statul-națiune și capitalismul, ca factori care contribuie la oprirea femeilor (JA 2015, 19). Prin urmare, mișcarea de eliberare a femeilor kurde și-a îndreptat lupta deopotrivă contra opresiunii naționaliste, dar și împotriva opresiunii de gen. Acest lucru are sens dacă luăm în considerare faptul că femeile kurde au fost oprimate atât de patriarhat, cât și de statul sirian. Pornind de la această realitate, jineologia adoptă o conștiință a faptului că statul-națiune a fost în mod fundamental îmbinat cu patriarhatul; statul-națiune reproduce patriarhatul, deoarece statul-națiune este în mod intrinsec hegemonic și masculinist (Dirik 2014). Prin urmare, jineologii folosesc formula „etatism-sexism-putere” pentru a evidenția indivizibilitatea acestor hegemonii (JA 2015, 103).

Proiectul jineologiei este de a „dez-alteriza” femeile, oferindu-le acces atât la învățare, cât și la producția de cunoaștere. Potrivit acestei abordări, pozitivismul este văzut ca o abordare a cunoașterii cultivată în Occident, în primul rând de bărbați, și duce la o știință care „se limitează la aparența lucrurilor, pe care le echivalează cu realitatea însăși” (Öcalan 2015, 15). Această înțelegere a pozitivismului consideră că tot ceea ce nu este sinele (masculin) este desemnat ca fiind „Celălalt”, iar tot ceea ce sinele nu poate cunoaște la celălalt este considerat ca fiind de necunoscut. Această critică se regăsește în lucrările de jineologie, care încearcă să recupereze „de necunoscutul”: cunoașterea despre femei. Ea se autointitulează o știință corectivă a femeilor, studiindu-le viața pentru a produce cunoștințe care să combată presupunerea că femeia este doar o versiune „defectuoasă” a bărbatului și să compenseze absența ei de-a lungul istoriei

## Concluzie

Acest articol a analizat activitățile YPG și YPJ în nordul Siriei. Soluția lor pentru a pune capăt războiului este de a dizolva puterea la nivel de stat și de a da indivizilor posibilitatea de a fi autosuficienți din punct de vedere militar, ecologic și economic. Articolul a arătat că statele-națiune nu pot rezolva problemele create de statele-națiune și, prin urmare, sugerează că o ramură a luptei împotriva opresiunii trebuie să implice critica și desființarea sistemului de stat, înțeles ca fiind fundamental împletit cu patriarhatul. În viziunea acestor femei kurde unul dintre cele mai eficiente mijloace de dezmembrare a sistemului de stat este implementarea confederalismului democratic. O parte esențială a acestui demers presupune retragerea mijloacelor de violență din mâinile statului și plasarea lor în mâinile oamenilor, inclusiv ale femeilor.



de acces sau de apărarea orașelor lor de origine (Knapp et al. 2016, 151-2). O evoluție recentă în Rojava a fost proliferarea unor grupuri de autoapărare suplimentare în afara YPG/YPJ și a forțelor de poliție (*asayish*). Alte miliții non-kurde includ miliția femeilor yezidi, unitățile de femei Êzîdxan<sup>4</sup> și Forțele de protecție a femeilor din Bethnahrain pentru femeile asiriene. În plus față de aceste grupuri de femei yezide și asiriene, alte exemple sunt Sutoro, o miliție de autoapărare pentru creștinii sirieni, precum și Hêza Parastina Cewherî (HPC) (B. 2016; Quinn 2015). Acestea există pentru a descentraliza și mai mult puterea militară la nivelul comunelor așa încât fiecare grup religios și etnic să obțină autosuficiență. Această soluție nu se referă pur și simplu la „înarmarea femeilor”, ci la promovarea autoapărării și la transferul puterii de la stat spre oameni (din cauza istoriei utilizării violenței de către stat). Prin urmare, ea contracarează monopolizarea convențională a forței observată în sistemele de stat.

În ciuda faptului că are o populație diversă, inclusiv mai multe grupuri etnice diferite care au fost înarmate, regiunea Rojava rămâne relativ pașnică pe plan intern. În opinia locuitoarelor și locuitorilor regiunii, acest lucru se datorează accentului pus pe pluralitate, descentralizare și autonomie. Kurzii consideră că au dreptul de a se apăra doar împotriva forțelor hegemonice. În cazul ISIS, YPG/YPJ a luptat împotriva misoginiei virulente a grupului. În cazul invaziei turcești în regiune, YPG/YPJ s-a angajat sporadic în lupta împotriva acestor atacuri statale. Autoapărarea se extinde, de asemenea, în domeniul ideologic, discutat mai sus, unde participanții din Rojava revendică dreptul de a se apăra de atacurile epistemologice sau „simbolice” în luarea deciziilor și producția de cunoștințe despre ei înșiși. Anume din acest motiv au fost instituite comitetele de tineret pentru femei, deoarece acestea și-au păstrat dreptul de veto asupra deciziilor care le afectau; tot din acest motiv există academii de femei *asayish* și a fost creată jineologia.

4. Forța de protecție a lui Êzîdxan este o forță militară yazidi fondată de Haydar Shesho în vara anului 2014 ca răspuns la masacrul de la Sinjar.

intelectuale. Scopul său este, așadar, de a reabilita aspecte ale existenței feminine, cum ar fi „munca femeilor”, care sunt în mod tradițional diminuate și subestimate (JA 2015, 44).

În septembrie 2014, prima universitate din nordul Siriei, Academia de Științe Sociale din Mesopotamia, a fost deschisă în Qamishlo (RojavaReport 2014). Un exemplu de re-centrare a cunoștințelor femeilor la universitate este predarea cursurilor de folclor de către femeile în vârstă (Dirik 2015b). Folclorul a fost un mod de cunoaștere a lumii care este caracteristic pentru femeile kurde, care, din punct de vedere istoric, au putut transmite aceste povești doar în afara instituțiilor formale. În plus, femeile din Rojava au înființat, de asemenea, peste douăzeci de Centre de Educație și Cercetare pentru Femei, unde femeile pot avea acces la cursuri de abilități practice, precum și la „cultură și artă” (Knapp et al. 2016, 70). De asemenea, femeile din Rojava și-au înființat propria emisiune de radio; o asociație de presă numită Asociația de presă a femeilor kurde (RAJIN); un ziar numit *Dengê Jîyan* (Vocea vieții); și au deschis centre pentru femei, cum ar fi cel din Qamishlo, care „investighează și documentează cazurile de violență domestică” (Knapp et al. 2016, 66, 67, 70, 74). Aceste inițiative contribuie la realizarea proiectului jineologist de a face femeile vizibile în istoria gândirii, a artei, a mass-media și a politicii din Rojava. Aceste proiecte sunt un mijloc esențial de a crea o societate egală din punct de vedere al genului, dar și o societate autoorganizată, deoarece oferă alternativă la instituțiile tradiționale patriarhale. În viziunea femeilor kurde care sunt angajate în lupta de eliberare a femeilor, desființarea pozitivismului și a patriarhatului contribuie de asemenea la desființarea tuturor celorlalte forme de putere.

Chiar dacă aceste inițiative pot reflecta elemente ale feminismului occidental, activiștii jineologiști afirmă că filosofia lor este diferită. Voi aduce trei critici specifice pe care jineologii le aduc feminismului occidental înainte de a le conecta la soluția feministă oferită în acest articol. În primul rând, pentru femeile participante la reconstrucția din nordul Siriei, jineologia depășește de fapt feminismul occidental, deoarece anume respingerea ambelor forme de hegemonie – și

anume patriarhatul și pozitivismul – duce la stabilirea unei păci mai durabile, lucru care nu se întâmplă dacă respingem doar patriarhatul singur. Acest lucru se datorează faptului că, din punctul lor de vedere, jineologia este mai holistică, încorporând întreaga societate. De exemplu, la apogeul revoluției Rojavare, atât bărbații, cât și femeile au fost obligați să urmeze cursuri de jineologie și ecologie, iar jineologia este integrată în modelul de guvernare al zonei, în loc să fie tratată ca o „chestiune secundară de drepturi care pune povara pe seama femeilor” (Dirik 2015a, 4).

În al doilea rând, pentru jineologi, feminismul occidental a fost cooptat de capitalism și liberalism, sau ceea ce liberatoarele femeilor kurde numesc „modernitatea capitalistă”. După cum afirmă jineologii în *Introducere în jineologie* (JA 2015, 94): „trebuie să salvăm sexul feminin deopotrivă de înapoierea religioasă, feudală dar și de abordarea obiectivă și comodificată a capitalismului”. Aceasta pentru că:

liberalismul, care a înlocuit societatea sexistă [o etapă anterioară a istoriei], nu s-a mulțumit doar cu exploatarea femeii pentru profit în cadrul gospodăriei casnice. Suplimentar liberalismul a realizat ... vânzarea femeii pe piață ca marfă. Bărbații își transformă doar forța de muncă în marfă, în timp ce trupurile și sufletele femeilor sunt și ele transformate în marfă. [...] Aceasta este capcana pe care modernitatea a întins-o femeilor. Transformarea trupurilor femeilor în materie primă pentru reclame, la sex și pornografie – toate acestea sunt instrumente de exploatare. (JA 2015, 139).

Un exemplu practic poate ajuta la ilustrarea acestui citat. Luptătorii YPJ au criticat adesea tendința occidentală de a transforma activitățile în mărfuri. În octombrie 2014, de exemplu, H&M a lansat o linie de salopete kaki care semănau cu uniformele YPJ și erau inspirate de acestea. După critici intense, compania a fost nevoită să prezinte scuze și să retragă hainele (Taylor 2014). Luptătoare YPJ precum Zilan Diyar (2014), au criticat transformarea luptei politice a femeilor într-o „tendință de modă”. Cu o lună înainte, douăsprezece tinere luptătoare YPJ, printre care una de 12 și una de 14 ani, au fost prezentate într-un editorial pentru revista de modă *Marie Claire*. Femeile apăreau

Jinwar, în care rezidentele trăiesc în comun, își cultivă singure hrana și chiar administrează propria școală (Alesali și Zdanowicz 2019).

A doua componentă a autosuficienței se referă la ideea de autoapărare colectivă, inclusiv înarmarea femeilor. Scopul central al acestui concept este de a redistribui mijloacele de violență cât mai larg posibil (Üstündağ 2016, 199). Milițiile de femei sunt un pilon de bază al organizațiilor KCK, iar înarmarea femeilor este văzută ca fiind esențială pentru egalitate în cadrul mișcării. Autoapărarea reduce probabilitatea războiului prin faptul că sustrage mijloacele de forță de la stat, care este considerat a fi principalul autor al violenței. Üstündağ (2016) subliniază că ideea de detașamente de femei în cadrul forțelor armate ca mijloc de a obține pacea a evoluat și din experiențele lui Öcalan în PKK, care au contribuit la fundamentarea practicilor YPJ. De-a lungul anilor 1980, obiectivele stângiste strategice ale PKK riscau să fie cooptate de liderii de gherilă care monopolizau armele și informațiile, iar partidul aproape că s-a transformat în forță paramilitară fără obiective politice. Drept urmare, în 1993, Öcalan a încurajat formarea unei armate feminine independente și a altor instituții autonome, care „nu numai că au garantat protecția femeilor împotriva bărbaților... dar au perturbat și canalele de secretomanie, au transformat relațiile cu populația locală și au contribuit semnificativ la dezvoltarea unei opoziții la abuzul de putere” (Üstündağ 2016, 200). Prin urmare, ethosul milițiilor de femei este parte constituantă a unei practici cu istorie lungă de democratizare a mijloacelor de forță. Deoarece o mare parte din luptele în care se angajează YPJ sunt de natură defensivă, milițiile de femei au fost, de asemenea, comparate cu un trandafir: o floare care se apără de atac (Knapp et al. 2016, 139).

Femeile reprezintă între 20 și 45% din YPG (un număr similar este și pentru PKK) (Cousins 2014; Sputnik 2016; Terrorism Research and Analysis Consortium 2016). În Rojava, orice femeie cu vârsta de peste 18 ani se poate înrola la un centru YPG/YPJ. Ulterior, ele frecventează una dintre academiile militare situate în fiecare municipalitate unde beneficiază de pregătire militară înainte de a fi repartizate la posturi ce țin de securitatea pe drumurile

respingerea forțelor de stat siriene și turcești, sugerează o dorință de secesiune. Cu toate acestea, aceste autonomii democratice nestatale nu cer ca statul să fie mai întâi răsturnat; în schimb, indivizii se autoguvernează la nivel radical local în pofida și fără a ține cont de stat (Dirik 2014). Confederalismul democratic este văzut ca o soluție fezabilă la „problema kurdă” nu numai în Siria, ci și în Turcia, Iran și Irak (Öcalan 2015, 34-41) și, prin urmare, ca un instrument de a asigura o pace durabilă în regiune. Acest lucru se datorează faptului că soluția propusă nu necesită secesiune și nici înlocuirea unui stat-națiune patriarhal cu un altul.

### **Autosuficiență: ecologie și autoapărare colectivă**

Al treilea element al soluției de dizolvare a sistemului de stat propus în acest articol este principiul autosuficienței, care are două componente. Prima este ideea de ecologie, care spune că trebuie să găsim noi modalități, mai puțin masculiniste, de a vedea relația noastră cu mediul înconjurător. Pentru Hawzhin Azeez (2016), membră a Consiliului de Reconstrucție din Kobanê, ecologia se referă la ideea că societățile trebuie să ia în considerare:

limitările pe care le experimentăm ca și comunitate și resursele la care avem acces. [...] A fi ecologic în termenii noștri proprii înseamnă să păstrăm valorile culturale, tradiționale din cadrul comunității, asigurându-ne că comunitățile sunt organice, naturale și tradiționale așa cum au fost dintotdeauna – nu mega-mall-uri, structuri și clădiri care nu sunt naturale pentru modul în care comunitatea trăiește aici.

Ecologia, prin urmare, diferă radical de capitalismul patriarhal, care vede natura ca pe ceva ce trebuie exploatat. Întoarcerea la practicile „tradiționale, cum ar fi serele cooperative și creșterea animalelor” (B. 2016), a permis regiunii autonome Rojava să elimine monocultura de grâu impusă anterior în regiune. De asemenea, aceasta le-a permis femeilor să obțină o mai bună autosuficiență economică. Unul dintre modurile în care femeile au pus în aplicare noțiunea de ecologie este prin înființarea unui sat destinat exclusiv femeilor și fetelor, numit

în portrete fotografice pozând în uniformele lor și ținând în brațe automate Kalașnikov (Griffin 2014). Luptătoarea Dilan a dat următoarea declarație despre acest fenomen: „Nu este oare ciudat că o revistă de consum capitalist care obiectifică femeile vrea să ne aproprieze în acest fel și pe noi? Este ridicol” (citată în Letsch 2015).

Prin critica pe care o fac liberalismului, capitalismului și, în cele din urmă, statului, jineologii pledează pentru o mișcare care se ghidează de principii holistice anti-sistem (JA 2015, 85). Ei scriu:

Deoarece feminismul nu a depășit încă sistemul masculin dominant, acesta continuă cu o mentalitate etatistă. Deoarece nu a depășit încă punctul de vedere pozitivist-orientalist eurocentric, feminismul oferă puține soluții pentru realitățile femeilor din Orientul Mijlociu și din alte regiuni ale lumii. (JA 2015, 88).

La principiul anti-etatismului mă voi referi în secțiunea următoare a articolului.

### **Confederalismul democratic**

Această secțiune explorează în detaliu teoria anti-etatismului încorporată în jineologie. Voi arăta cum anti-etatismul se află la baza soluțiilor implementate în timpul revoluției din Rojava, inclusiv creșterea militantismului. Cartea lui Öcalan, *Confederalismul Democratic* (2015), explică faptul că KCK a abandonat naționalismul și separatismul cu un deceniu în urmă. Öcalan afirmă că ideea de stat-națiune este cea care a creat „problema kurdă” în primul rând. În opinia sa, statele folosesc violența pentru a forța cetățenii să adopte o singură identitate (o singură națiune), în loc să permită pluralitatea etnică, religioasă și națională. Această valorizare a pluralității poate fi observată în Rojava, de exemplu, prin renunțarea la denumirea de „Kurdistanul de Vest” (în favoarea Rojava și, în prezent, a NES) pentru a include și alte minorități religioase și etnice pe teritoriul său. Mai mult, primele rânduri din *Contractul social al regiunii Rojava* (2014) spun:

Noi, poporul din Regiunile Autonome Democratice Afrîn, Cizîre și Kobanê, o confederație de kurzi, arabi, asirieni, caldeeni, arameeni, turkmeni, armeni și ceceni...

Öcalan consideră, de asemenea, că statele naționale sunt iremediabil nedemocratice din cauza legăturii lor cu capitalismul. Statele-națiune sunt văzute ca fiind în mod inevitabil în slujba clasei conducătoare și, prin urmare, sunt un dușman al poporului. Mai mult, din acest punct de vedere, războiul are loc pentru că statele caută să redistribuie capitalul (Öcalan 2015, 13). Această formațiune „stat-capitalism” reprezintă o perspectivă asupra istoriei pe care kurzii apoiști o numesc „modernitate capitalistă”.

În contrast, mișcarea din Rojava consideră că ea însăși construiește „modernitatea democratică”. Modernitatea democratică implică o comunitate politică non-statală, despre care adepții săi susțin că este singura cale spre democrație și pace. În această abordare statele sunt văzute ca locuri ale puterii și coerciției. Pe de altă parte modernitatea democratică se bazează pe participarea voluntară, consensul colectiv și democrația directă. Ceea ce putem observa aici este o desprindere radicală a democrației și a păcii de necesitatea stabilirii unui stat-națiune. Membrii mișcării din Rojava se văd pe ei înșiși ca fiind implementatorii unui tip complet nou de politică non-statală în cadrul confederalismului democratic. Acest sistem de autogovernare a fost descris ca fiind „cel mai radical experiment de democrație și egalitate de gen din lume” (Gupta 2016).

Din punct de vedere administrativ, confederalismul democratic se referă la obiectivul de a stabili o serie de regiuni legate între ele, dar care sunt autonome și autogovernate democratic, adică cantoanele din Rojava (Güneser 2015). În momentul când avea cea mai mare întindere, Rojava era compusă din trei cantoane: Afrîn, Cizîre și Kobanê.

În Rojava, cea mai mică unitate autonomă posibilă a fost teoretizată ca fiind comuna, care reunește până la 350 de familii sau gospodării. Prin contrast, familia nucleară a fost văzută ca fiind cea mai mică unitate colectivă a modernității capitaliste, pe care confederalismul democratic o vede ca pe un loc de opresiune a femeilor și pe care comunele sunt prevăzute să o înlocuiască în cele din urmă (Omriani 2015). Se afirmă că comuna ar trebui să readucă politica și procesele

democratice în viața cotidiană și să înlocuiască statul-națiune abstract și static. Comunele organizează adunări săptămânale, iar membrii participă la adunările generale, precum și la orice adunări autonome relevante (de exemplu, ale Comitetului pentru femei).

Modelul comunal a fost reprezentat ca un mijloc de a restabili simțul natural al moralității sau „etica socială” a oamenilor, de care aceștia fuseseră înstrăinați și care au fost înlocuite de legi impuse din exterior (Dirik 2016). Aceasta ar putea fi numită și democrație directă, în loc de democrație reprezentativă. Cele mai multe dispute urmau să fie rezolvate la nivel comunal, fără a implica vreo birocratie instituțională. În 2016, mulți, deși nu toți locuitorii din regiune se alăturaseră unei comune (B. 2016). După propriile lor declarații, peste 75% dintre femeile kurde au devenit active din punct de vedere politic în urma revoluției din Rojava (Bengio 2014). De-a lungul întregului lanț administrativ, de la nivelul comunei la cel al orașului și până la cel al cantonului, există o cotă pentru un co-președinte de sex masculin și unul de sex feminin, precum și o cerință minimă de 40% de reprezentare a femeilor. Principiul administrării duale este denumit și *hevserok* (Knapp et al. 2016, 69).

Pe teren, în perioada de vârf a guvernării sale stabile (2014-18), Rojava a rezistat implementării unor structuri de tip statal sau structuri verticale de sus în jos, deși cu doze diferite de succes (Schmidinger 2018, 134). Deși nu întotdeauna reușesc să izbutească, principiile confederalismului democratic includ prevederi precum: comunele nu ar trebui să se supună structurilor de guvernare superioare, ci mai degrabă să își mențină autonomia în contrast cu acestea; comunele ar trebui să își însușească în mod continuu funcțiile statului, cu obiectivul de a-l face în cele din urmă pe acesta redundant (Üstündağ 2016, 203).

Dacă înțelegem logica care guvernează confederalismul democratic ne putem clarifica motivul pentru care susținătorii mișcării din Rojava au prezentat confederalismul democratic ca fiind o soluție la conflictul kurd. De exemplu, poate părea ciudat faptul că *Contractul social Rojava* (2014) „recunoaște integritatea teritorială a Siriei”, în timp ce activitățile sale militante, care au implicat